

Autorky opakovaně popisují tzv. městskou hegemonii v myšlení a vnímání toho, jak hodnotíme přívětivost prostředí, a popisují zajímavý fenomén – venkov podle hodnotících škál vychází jako prostředí podstatně méně přívětivé vůči stárnutí (autorky studie v šetření použily adaptovaný koncept „obce přátelské k věku“ – inspirováno doménami Global Age-Friendly Cities podle Světové zdravotnické organizace). Zároveň však venkovští seniori sami jsou subjektivně spokojenější, zdravější a společensky více zapojení, než uvádějí jejich městské protějšky. Je zde patrné, že indexy hodnotící přívětivost prostředí vznikly pro města a dokáží tak spolehlivěji popsat právě městské prostředí.

Celý populární koncept „aktivního stárnutí“, který zahrnuje organizované aktivity, dobrovolnické zapojení, univerzity třetího věku a podobně, je veskrze městským konceptem. Vesnická činnost rozšířená péče o sebe, svůj domov, malé hospodářství, která je ze své podstaty velmi aktivním způsobem života, jde mimo koncept „aktivního stárnutí“.²

Aktivní stárnutí ve městech často souvisí s vyvázáním se z povinností – jedná se především o volnočasové či dobrovolnické aktivity. Vesnická činnost seniorů oproti tomu působí jako vynucená tlá-

kem prostředí – již jen zajistit si teplo na zimu znamená rozsáhlou dlouhodobou aktivitu od opatření si topiva přes jeho přípravu a uložení po samotné topení v zimě.

Autorky upozorňují na velkou heterogenitu venkova a obtížnost postihnouti této různosti jednoduchými škálami, které nebyly vyvinuty pro toto prostředí. Přesto se však samy setkávají ze strany samospráv s poptávkou po „grafech a číslech“ i tam, kde tyto grafy a čísla nedokáží různost prostředí popsat.

Zajímavým rysem problematiky aktivního života ve městě a na venkově je otázka genderu. Městská nabídka „aktivního stárnutí“ oslovuje ve větší míře ženy, k zapojení mužů se cesty hledají podstatně obtížněji. Oproti tomu aktivní samostatný život na venkově s drobnou (i větší) údržbou bydlení, topením dřevem a péčí o domácí zvířata je přirozeně stimulačním prostředím jak pro ženy, tak pro muže.

Dalším aspektem městské hegemonie myšlení, který autorky popisují (a zároveň se projevuje i v jejich vlastním přístupu), je neustálé srovnávání venkova s městem. Jednotlivé jevy jsou zřídka popisovány samy za sebe, většinou jsou dávány do kontrastu či paralely k městskému životu a prostředí.

Publikace Stárnutí na venkově je velice cennou sondou do svébytného fenoménu stárnutí v rurálních oblastech České republiky. Její přínos vedle prohloubení akademického uchopení problematiky lze spatřovat především v rozšíření podkladů pro obecní zastupitelstva a plánování rozvoje obcí podle potřeb obyvatel ve vyšším věku.

1 K věkovému složení seniorů v ČR viz ČSÚ – Seniori v ČR v letech 2020, <https://www.czso.cz/documents/10180/120583272/31003420.pdf/5272aa65-7abc-4262-94a4-fb91e60600e3?version=1.3>; dále EHLEIS – Naděje na dožití podle zdravotního stavu v České republice 2014 http://www.eurohex.eu/pdf/CountryReports_Issue7_translated/Ceske%20Republike.pdf (platnost obou uvedených internetových adres je ověřena k 11. 6. 2021).

2 Více k problematice aktivního stárnutí na úrovni obcí viz např. Iva Holmerová et al., *Bedekr aktivního stárnutí*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013.

Mgr. Anna Beránková (anna.berankova@fhs.cuni.cz) je výzkumnou pracovníčkou Centra pro studium dlouhověkosti a dlouhodobé péče při Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy (Centre of Expertise in Longevity and Long-term Care, Faculty of Humanities, Charles University), Pátkova 2137/5, 182 00 Praha 8 - Libeň. Zabývá se problematikou stárnutí u osob s mentálním postižením.

Dlouhodobá péče nejen v České republice

Vladimír Barák

Průša, Ladislav a kol.: Dlouhodobá péče nejen v České republice. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2021, 366 stran, ISBN: 978-80-88361-09-1.

Autoři knihy pod vedením Ladislava Průši se pokoušejí identifikovat klíčové problémy, jež brání rozvoji dlouhodobé péče o seniory a handicapované osoby v České republice. Publikace si klade za cíl nabídnout ucelený dokument, který podrobně popisuje současný stav, aktuální situaci neformálních pečujících a jejich hlavní potřeby. Jde o ambiciózní cíl, kterého ale lze v rámci jediné monografie dosáhnout jen stěží. Kniha dobře popisuje české realie a nabízí zajímavá srovnání se zahraničím. Je vhodná zejména pro odborníky zabývající se danou oblastí.

Poměrně široce pojatý název publikace Dlouhodobá péče nejen v České republice může u čtenářů vyvolat dojem, že toto téma lze v celé jeho šíři a hloubce obsáhně zpracovat v rámci jediné knihy a v rámci několika málo kapitol. Ačkoli coby recenzent jsem k takovému ambicióznímu cíli byl od začátku velmi skeptický, po přečtení nakonec musím přiznat, že autoři odvedli velký kus práce a představili uctyhodnou publikaci.

Důvod potřeby věnovat se danému tématu je dlouhodobě nesporný a již velmi dobře popsán: česká populace stárne. Přitom společnost na tento fakt není připravena. Politická reprezentace z dlouhodobého pohledu sice o problému diskutuje, reálně však koná spíše málo. Sliby o důkladné důchodové reformě nesplnilo

hned několik vlád, totéž platí o reformě sociálních služeb a vlastně vůbec o komplexním pojetí tuzemské sociální politiky a zhodnocení její připravenosti na nové výzvy. Jak ale upozorňují autoři publikace, „systémy sociálních služeb i zdravotní péče dnes v naší zemi fungují bez potřebných vzájemných interakcí, systém dlouhodobé péče není doposud legislativně upraven. Kapacity sociálních služeb se prakticky nezvyšují“. Hned v úvodu autoři upozorňují na několik trestuhodně zanedbaných oblastí sociální politiky. Věřím, že monografie poskytne čtenářům řadu námětů pro rozvoj sociálních služeb dlouhodobé péče a pro zamyšlení nad tím, jak koncipovat strategii rozvoje v jednotlivých regionech. Cílem je také nabídnout podněty pro další vědecko-výzkumnou činnost.

Pokud by měl recenzent jen zhodnotit naplnění výše uvedených cílů, nebylo by téměř nic, co publikaci vytknout. V celkem pěti rozsáhlých kapitolách definují autoři dlouhodobou péči, důkladně ji analyzují a následně předkládají poměrně jasná a strukturovaná doporučení.

První kapitola *Dlouhodobá sociálně-zdravotní péče*, druhá kapitola *Systémy dlouhodobé sociálně-zdravotní péče a zavádění inovativních přístupů pohledem dotázaných expertů z vybraných zemí* a třetí kapitola *Systém dlouhodobé sociálně-zdravotní péče v ČR* poskytují velmi pečlivě vysvětlený úvod do problematiky, přičemž autoři postupují logicky od úvodu do problému po konkrétní data a statistiky.

V následujících kapitolách pak autoři jdou přímo k jádru problémů (nejen) tužského sociálního a zdravotního systému, přičemž zejména pátá, závěrečná kapitola *Jak stimulovat rozvoj sociálních služeb dlouhodobé sociálně-zdravotní péče v ČR* nabízí poměrně jasný návod politikům, jakým směrem se ubírat, pokud je jejich cílem stabilizace sociálního a zdravotního systému. To samozřejmě za předpokladu, že odpovědní politici zaprvé mají zájem problematiku řešit, a za druhé mají zájem o odborný pohled bez politického zabarvení. Ostatně to je další klad, který lze na publikaci ocenit: autoři nejdou na věc zprava ani zleva. Upozorňují na problém a nabízejí

ji řešení s argumenty podloženými fakty a v souladu se současným stavem vědeckého bádání. Přitom se nebojí sami pokládat kontroverzní otázky, u nichž sami předpokládají, že budou problematické ani ne tak odborně jako spíše politicky.

Sympatické je také to, že autoři zbytečně nepřehánají, zůstávají poměrně zdrženliví. Z jejich závěrů vyplývá, že nás čeká velká zkouška – koncipovat moderní, dlouhodobě udržitelný sociálně-zdravotní systém. Správně poznamenávají, že tento cíl je v zájmu nás všech. Celkově velmi kladný dojem z knihy mohou někomu trochu zkazit jen některé drobnosti. Kniha by si zasloužila lepší členění, neboť pouhých pět kapitol (kdy některá má přes sto stran) není čtenářsky zcela přívětivým řešením. V určitých případech jdou pak autoři do příliš velkých podrobností, aniž na to v předchozím textu čtenáře připraví. Publikace tak spíše zamíří do rukou odborníků na danou problematiku, přitom závěry z ní vyplývající jsou důležité skutečně pro každého z nás.

Mgr. Vladimír Barák

(vladimir.barak@vse.cz) působí na Katedře hospodářské a sociální politiky Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze (Department of Economic and Social Policy, Faculty of Economics, University of Economics), Nám. W. Churchill 4, 130 67 Praha 3, Česká republika.

Novinky z činnosti VÚPSV

Na jaře vyšlo několik publikací, které výzkumní pracovníci VÚPSV publikovali ve spolupráci s unijní agenturou Eurofound.

Observatoř EurWORK Eurofoundu kontinuálně mapuje změny na pracovním trhu EU. Nyní její publikace již zachycují i dopady koronavirové pandemie. Výzkumné pracovnice VÚPSV **PhDr. Stěpánka Lehmann, Ph.D.**, a **Ing. Soňa Veverková** připravily v **reprezentativním šetření jednotlivých národních států EU** národní zprávu za Českou republiku **Czechia: Working life in the COVID-19 pandemic 2020**.

Mgr. Renata Kyzliková, Ph.D., z VÚPSV podrobila reportovaná data komparativní analýze. Její working paper **Working life during the COVID-19 pandemic as observed through national research data** poukazuje na značné pohyby v pracovních režimech obyvatel EU vedoucí k nárůstu celkové nejistoty v jejich životech.

10. června vydal Eurofound letošní pokračování svého každoročního přehledu věnovaného problematice minimální mzdy v jednotlivých členských státech Evropské unie. Za ČR se na publikaci spolupodílel Mgr. Aleš Kroupa z VÚPSV. Výzkumná zpráva Eurofoundu **Minimum wages in 2021: Annual review** popisuje mechanismy stanovení minimální mzdy v zemích EU během pandemie covidu-19. Text představuje také to, jak hlavní aktéři podílející se na určování minimální mzdy v jednotlivých členských státech reagovali na **principy jednotného stanovení minimální mzdy v EU** představené Evropskou komisí.

Všechny zmíněné publikace jsou dostupné na internetu. VÚPSV na ně odkazuje jak ze sekce „Aktuality“ svých webových stránek, tak na svých sociálních sítích.

CALL FOR PAPERS

50. výroční konference České demografické společnosti

15.–17. září 2021

Ostrava | Filozofická fakulta Ostravské univerzity

Odborné sekce

Důchodová reforma – Reprodukční stárnutí –
– Ekonomika zdravého stárnutí – Aktuální demografický výzkum

Bohatý doprovodný program

Termín přihlášení příspěvku (ústní či poster): **PRODLOUŽENÍ TERMÍNU do 31. 7. 2021**

Registrace a více informací na: <http://www.czechdemography.cz>

Organizátoři konference:

